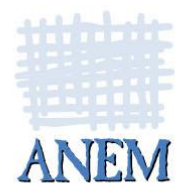

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za Decembar 2010

SADRŽAJ:

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA.....	9
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA.....	15
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA. 15	
	REGULATORNA TELA	15
	DRŽAVNI ORGANI	16
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE.....	18
V	PROCES DIGITALIZACIJE.....	19
VI	PROCES PRIVATIZACIJE	21
VII	ZAKLJUČAK	21

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. Pretnje i pritisci

1.1. Nepoznati počinioci porazbijali su u noći između 10. i 11. decembra stakla na ulaznim vratima u zgradu u novosadskom naselju Liman, u kojoj živi urednik crne hronike dnevnog „Nacionalnog građanskog“ lista i dopisnik lista „Alo“ iz Novog Sada, Nikola Travica. Policija je, iako odmah pozvana, na uviđaj stigla tek sat vremena nakon incidenta. Travica kaže da ne zna da li napad ima veze sa njegovim novinarskim radom, a mediji su u policiji nezvanično saznali da je zvonjeno i na interfone drugih stanara, ali niko nije otvorio vrata. Nezavisno društvo novinara Vojvodine zatražilo je od nadležnih državnih organa da pronađu počinioce napada na zgradu u kojoj živi novinar Nikola Travica. „Želimo da otklonimo svaku sumnju da je noćasnji incident povezan sa Travičinim novinarskim radom i zbog toga zahtevamo od nadležnih da rasvetle pozadinu ovog slučaja“, navodi se u saopštenju Nezavisnog društva novinara Vojvodine.

U situaciji u kojoj brojni napadi na novinare ostaju nerazjašnjeni, nasilni akti kao ovaj u Novom Sadu, čak i ako prođu bez ozbiljnijih posledica, izazivaju dodatnu uznemirenost medijskih profesionalaca. I pod pretpostavkom da sam Travica nije morao nužno biti meta ovog napada, spora reakcija policije pri činjenici da ih o napadu obaveštava lice za koje bi morali znati da, kao urednik crne hronike, potencijalno može biti ugrožen zbog tekstova koje piše ili koje objavljuje list koji uređuje, dodatno zabrinjava. U navedenom smislu, saopštenje Nezavisnog društva novinara Vojvodine svakako je opravdano, a otklanjanje svake sumnje da je incident povezan sa nečijim novinarskim radom je i u ovom, kao i u svakom drugom slučaju gde bi bilo čiji novinarski rad mogao biti uzrok napada, zapravo preduslov kreiranja jednog povoljnijeg okruženja za medijski rad, bez autocenzure i straha za ličnu bezbednost.

1.2. Novinar i dugogodišnji aktivista Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji, Branko Živković, napadnut je u Beogradu, uveče 16. decembra 2010. godine, kada je izveo psa u šetnju. Nepoznata osoba mu je tom prilikom ozbiljno ozledila glavu. Živković je u Urgentnom centru nakon pregleda dobio zaštitu protiv tetanusa, kao i savet da miruje nedelju dana. Kao posledicu

povrede ima amneziju, tako da se uopšte ne seća kako je došlo do incidenta. Živković, koji između ostalog održava i internet portal Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji, pre samo mesec dana, takođe je bio izložen pokušaju fizičkog napada, koji je uspeo da izbegne, i ozbiljnim pretnjama praćenim teškim uvredama. Taj slučaj prijavljen je MUPu koji je privedo napadača i podneo prijavu nadležnom tužilaštvu. Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, u svom saopštenju, napade na Živkovića doveo je u vezu sa njegovim kritičkim izveštavanjem o situaciji u Sandžaku.

Izmenama Krivičnog zakonika iz 2009. godine, predviđene su strože sankcije, i to kazna zatvora u trajanju od jedne do osam godina, za ugrožavanje sigurnosti lica koja obavljaju poslove od javnog značaja u oblasti informisanja u vezi sa poslovima koje obavljaju. U odnosu na raniji pokušaj napada na Živkovića, praćen pretnjama prebijanjem i ubistvom, mediji jesu preneli da je napadač priveden i da je policija podnela prijavu nadležnom tužilaštvu, ali ne i za šta se napadač u prijavi tereti. Ukoliko bi se ispostavilo da su pretnje upućene Živkoviću zaista u vezi sa njegovim novinarskim radom, odnosno kako Krivični zakonik to definiše – u vezi sa poslovima od javnog značaja u oblasti informisanja, napadač bi mogao odgovarati za kvalifikovani slučaj ugrožavanja sigurnosti shodno citiranim izmenama Krivičnog zakonika iz 2009. godine. Što se drugog napada tiče, u sličnim slučajevima, kada bi napadač ili napadači bili otkriveni, odgovarali su za nasilničko ponašanje. Za kvalifikovani oblik nasilničkog ponašanja, ako je pri izvršenju nanesena laka telesna povreda ili je došlo do teškog ponižavanja, Krivični zakonik predviđa mogućnost izricanja zatvorske kazne u trajanju od šest meseci do pet godina. Podsećamo, međutim, da su u praksi u sličnim slučajevima, srpski sudovi po pravilu ublažavali kazne i ispod zakonskog minimuma.

1.3. Dnevni list „Pravda“, u broju od 26. decembra, preneo je da je njihov dopisnik iz Požarevca, Momčilo Veljković, napadnut dok je od predsednika Gradskog odbora Demokratske stranke u Požarevcu uzimao izjavu o izborima na lokalne funkcije u ovoj stranci. Veljković je izjavio da je u kafiću „Šansa“ video gradonačelnika, Miodraga Milosavljevića i od njega zatražio izjavu o stranačkim izborima. Milosavljević ga je pozvao na sprat kafića, gde su bili i drugi lokalni rukovodioci DS-a. Dok je uzimao izjavu od predsednika Gradskog odbora i narodnog poslanika, Žarka Pivca, Veljkovića je, što je po „Pravdi“ konstatovano i u službenoj belešci koju je sačinila policija, vlasnik kafića, Zoran Petrović, uhvatio za revere jakne i uz niz uvreda i pretnji izgurao iz lokala. „Pravda“ tvrdi da su svedoci događaja bili: gradonačelnik Požarevca, Miodrag Milosavljević; načelnik Braničevskog okruga, Goran S. Petrović; narodni poslanik, Žarko Pivac i direktor „Vodovoda“ u Požarevcu, Nenad Ratić. Portparol Policijske uprave Požarevac, Jasmina

Tišma, potvrdila je da je policija saslušala Zorana Petrovića, te da će nakon što izjave budu uzete i od ostalih svedoka, izveštaj proslediti nadležnom tužilaštvu na odlučivanje.

Ne ulazeći u spekulacije o tome da li će tužilaštvo iz izveštaja Policijske uprave Požarevca zaključiti da postoji osnovana sumnja da je u konkretnom slučaju izvršeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, te shodno tome i podići optužni akt, ovaj primer slikovito opisuje uslove u kojima novinari, posebno u unutrašnjosti, žive i rade. Činjenica da Momčilo Veljković biva izbačen iz lokala u Požarevcu, na očigled i bez ustručavanja nasilnika, makar on bio i vlasnik tog istog lokala, od visokih lokalnih i državnih funkcionera, gradonačelnika, načelnika okruga i narodnog poslanika koji svemu tome svedoče, te čemu se, makar sudeći po vesti kako su je mediji preneli, ne suprotstavljaju, i to upravo dok uzima izjavu o stvari o kojoj javnost ima interes da zna, što izbore unutar stranke koja participira na vlasti kako na nacionalnom nivou, tako i na lokalnom, u samom Požarevcu, svakako jesu, svedočanstvo je nepovoljnog okruženja u kome je i bezbednost novinara i funkcionisanje medija ozbiljno dovedeno u pitanje. Sam Zakon o javnom informisanju, u odnosu na opisani incident, više je nego jasan. On naime propisuje da niko ne sme, ni na posredan način, da ograničava slobodu javnog informisanja, između ostalog naročito ne ni zloupotrebom privatnih ovlašćenja ili prava, kao ni bilo kojim drugim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja. Zakon takođe propisuje da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla.

2. Sudski postupci

2.1. Viši sud u Beogradu doneo je prvostepenu odluku po tužbi pevačice Svetlane Cece Ražnatović i njene dece Veljka i Anastasije protiv dnevnog lista „Press“ i Dragana Vučićevića, odgovornog urednika lista u spornom periodu, kojom je tuženima naloženo da im isplate dva miliona dinara zbog „pretrpljenih psihičkih bolova, povrede časti i ugleda“. Advokati „Press“-a najavili su da će se žaliti na ovakvu presudu i da smatraju da visina odštete nije u skladu sa sudskom praksom. Podsetimo, „Press“ je tužen zbog prenetih delova intervjua bivšeg ministra policije, Radmila Bogdanovića, koji je prethodno objavio nedeljnik „NIN“, a u kome je on govorio i o ubistvu Cecinog supruga, Željka Ražnatovića Arkana. „NIN“ je, naime, 18. marta 2010. godine objavio intervju bivšeg ministra policije, koji je odgovarajući na pitanje kako danas gleda na Arkanovo ubistvo, izjavio: „Mnoge su mi tu stvari bile čudne još od prvog dana i policajcima sam rekao, ‘pođite vi i ispitajte zašto je Ceca sa sestrom otišla u butik, a on (Arkan)

ostao tu, ispred recepcije „Interkontinental“ da je čeka“. Već narednog dana „Press“ je preneo ovu izjavu sa redakcijskim naslovom „Sumnjiči Cecu za ubistvo Arkana“. Bogdanović je, po objavljivanju intervjua u NIN-u, demantovao da je to rekao. Tužbom o kojoj su mediji naširoko pisali, traženo je nezapamćenih 30 miliona dinara odštete.

Izveštavajući još u aprilu 2010. godine o podnošenju ove tužbe ukazali smo na nekoliko stvari. Prvo, apsolutno je nesporno da neprimereno visoki odštetni zahtevi, čak i pre nego što bi bili usvojeni, mogu uticati na pojavu autocenzure, koja je kao takva pogubna za ostvarivanje prava na slobodu izražavanja. Drugo, takođe je nesporno da je shodno važećim srpskim propisima, Svetlana Ražnatović u konkretnom slučaju imala pravo da izabere da li će tužiti onoga ko je dao spornu izjavu, onoga ko je tu izjavu inicijalno objavio, koga trećeg ko je istu izjavu kasnije preneo ili sve njih zajedno. Takođe smo ukazali da stavovi i praksa srpskih sudova po pitanju naknada nematerijalne štete, ni na koji način ne ohrabruju ovako visoke naknade, te da u praksi nije zabeleženo da je ikada usvojen ni približno ovako visok zahtev za naknadu. Činjenica je, međutim, da je tužbeni zahtev čak i ovako kako je prvostepenom presudom usvojen, u petnaest puta manjem iznosu nego što je tražen, i dalje znatno viši od onoga na šta su nas sudovi u Srbiji navikli. Ovo tim pre što po Zakonu o javnom informisanju odgovorni urednik i osnivač, odnosno izdavač javnog glasila odgovaraju samo ako su pre objavljivanja s pažnjom primerenom okolnostima mogli utvrditi neistinitost ili nepotpunost informacije. Zakon o javnom informisanju u članu koji definiše pojam novinarske pažnje, izričito predviđa da dužna novinarska pažnja podrazumeva i da se informacija, ukoliko se prenosi iz drugog javnog glasila, prenosi uz navođenje glasila iz kojeg je informacija prenet. Budući da obrazloženje presude nije objavljeno, teško je suditi čime se sud rukovodio kada je opredelio iznos naknade štete na dva miliona dinara. U konkretnom slučaju moralo bi biti nesporno da je izjava, makar kasnije bila i demantovana, verno prenet iz uglednog informativno političkog nedeljnika, koji pri tome za njeno inicijalno objavljivanje nikada nije bio tužen. Ono što je nesporno jeste da ovakva odluka, makar i nepravnosnažna, može uticati na dalje jačanje autocenzure, čak i u odnosu na prenošenje već objavljenih informacija, i to informacija čiji su izvori inače sami po sebi respektabilni.

2.2. Presudom Vrhovnog kasacionog suda Srbije, grad Požarevac, lokalno Novinsko izdavačko preduzeće „Reč naroda“, kao i njegov bivši direktor, Ilija Dimitrijević i urednik Siniša Ristić, obavezani su da Momčilu Veljkoviću solidarno isplate naknadu štete u iznosu od 100.000 dinara, zbog povreda ugleda i časti i naneti duševni bol, prenosi dnevni list Danas. Radi se o istom Momčilu Veljkoviću koji se, kao dopisnik „Pravde“ iz Požarevca, pominje u delu ovog

izveštaja koji se bavi pretnjama i pritiscima, a povodom slučaja u kome je napadnut prilikom uzimanja izjava od funkcionera Demokratske stranke u tom gradu. Konkretna presuda odnosi se na parnicu koju je Veljković od 2007. godine vodio protiv čelnika lokalnog nedeljnika „Reč naroda“ i opštine Požarevac, kao njegovog osnivača, zbog serije napisa koji su u ovom nedeljniku objavljeni u julu 2007. godine, u kojima je njegov glavni i odgovorni urednik, Ilija Dimitrijević, oklevetao Momčila Veljkovića, kao koordinatora požarevačkog „Otpora“ i njegovog brata, pokojnog novinara Mileta Veljkovića. Ranijim presudama u ovoj stvari, koje je Vrhovni kasacioni sud sada poništio, tuženi su oslobođeni odgovornosti, dok je Veljković bio obavezan da tuženima plati parnične troškove u iznosu od 450.000 dinara.

Ono što ovaj predmet čini specifičnim jeste činjenica da je pre donošenja sada poništenih presuda, sud u krivičnom postupku osudio Dimitrijevića za klevetu i kaznio ga sa 20.000 dinara, a da su sudovi u parnici za naknadu štete stali na stanovište da je samom krivičnom presudom Veljković već dobio satisfakciju. Naime, Zakon o obligacionim odnosima koji sadrži opšta pravila za naknadu štete, stoji na stanovištu da se novčana naknada može dosuditi za pretrpljene duševne bolove zbog povrede ugleda, časti ili prava ličnosti, ako sud nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i njihovo trajanje to opravdavaju. Takođe, Zakon izričito predviđa da u slučaju povreda prava ličnosti sud može narediti, na trošak štetnika, objavljivanje presude, odnosno ispravke, ili narediti da štetnik povuče izjavu kojom je povreda učinjena, ili što drugo čime se može ostvariti svrha koja se postiže naknadom. Nažalost, u našoj sudskoj praksi ovakve presude su retke i sudovi se po pravilu opredeljuju za dosuđivanje novčane naknade nematerijalne štete. U tom smislu, odluka kojom je bilo konstatovano da je oštećeni samom krivičnom presudom izrečenom štetniku već dobio satisfakciju, bila je svojevrsan izuzetak. Još jedna stvar koja ovaj primer čini specifičnim je i okolnost da je za razliku od većine slučajeva u kojima novinari po pravilu bolje prolaze u krivičnim postupcima za klevetu, nego u parničnim za naknadu štete, ovde urednik vrlo brzo krivično osuđen, dok je odluku kojom je obavezan na naknadu štete doneo tek Vrhovni kasacioni sud.

2.3. Direktor RTV Vranje, Zoran Veličković, podneo je krivičnu prijavu Opštinskom tužilaštvu protiv poverenika NUNS-a za Pčinjski okrug, Radomana Irića. Prijava se odnosi na saopštenje koje je Irić, u svojstvu poverenika Nezavisnog udruženja novinara Srbije, uputio javnosti povodom Veličkovićeve zabrane emitovanja filma o 5. oktobru 2000. godine, te kojim je tridesetak novinara pružilo podršku glavnoj i odgovornoj urednici RTV Vranja, Ljubici Zdravković Džonov. Mediji su preneli da je policija u Vranju kontaktirala više potpisnika saopštenja podrške urednici, proveravajući autentičnost potpisa ispod njihovog imena.

Podsetimo, 5. oktobra 2010. godine, Veličković je samoinicijativno, mimo olašćenja i saglasnosti glavne i odgovorne urednice, sa programa RTV Vranje skinuo dokumentarni film o 5. oktobru autora Predraga Bambića. Džonov je tom prilikom o incidentu obavestila lokalnu samoupravu i Nezavisno udruženje novinara Srbije. „Za program koji se emituje na RTV Vranje ja odgovaram i tražim da se poštuju pravila. Iako sam Bambićev film dan ranije stavila u programsku šemu za emitovanje 5. oktobra u 21.00 čas, film nije emitovan na intervenciju direktora“, kazala je Džonov i objasnila da je korišćena tuđa, a ne autentična produkcija, jer televizija Vranje nema sačuvan nijedan kadar događaja od 5. oktobra 2000. u Vranju. Veličković je pak izjavio da je „dokumentarni film o 5. oktobru skinut sa programa, jer se RTV Vranje kao regionalni medij u programskoj šemi oslanja isključivo na sopstvenu produkciju, a da je o događajima od 5. oktobra bilo reči u informativnim emisijama.“ Tužba koja je sada podneta protiv poverenika NUNS-a za Pčinjski okrug, ponovo podseća na nesrećnu sudbinu lokalnih javnih medija i prelamanja lokalnih političkih sukoba na njihove upravljačke i uređivačke strukture. U konkretnom slučaju u Vranju, direktor Zoran Veličković je, kako su mediji preneli, kadar Socijalističke partije Srbije, a urednica Ljubica Zdravković Džonov Demokratske stranke. Dve stranke sada u koaliciji, bile su na različitim stranama 5. oktobra 2000. godine. Ono što je takođe indikativno u ovom slučaju je i mera u kojoj politički postavljene upravljačke strukture lokalnih javnih medija zapravo slabo poznaju pravni okvir u kome funkcionišu. Tako npr. Zdravković skidanje emisije nezavisne produkcije sa programa pravda tvrdnjom da se RTV Vranje u programskoj šemi oslanja isključivo na sopstvenu produkciju, što je u suprotnosti sa odredbom Zakona o radiodifuziji koji javne medije čak obavezuje da otvore prostor u programu za nezavisne produkcije, propisujući čak i odgovarajuće kvote u tom smislu.

2.4. Viši sud u Zrenjaninu odbacio je tužbu Zrenjaninca Duška Markovića, koju je, ovaj nezaposleni instalater za grejanje i klimatizaciju i uzgajivač pasa patuljaste rase, podneo protiv lista „Zrenjanin“ i njegovog direktora i glavnog urednika, Dalibora Bubnjevića, preneo je „Dnevnik“ u broju od 17. decembra. Marković je tražio da mu se isplati 300.000 dinara na ime naknade nematerijalne štete za duševne bolove izazvane tekstem „Predrag Štiklica usmrćen hicima iz pištolja“, objavljenim u regionalnom nedeljniku 19. februara. On je tužbom tvrdio da je neistinit navod iz teksta da je obračunu u kojem je Štiklica nastradao, a Marković sam ranjen, prethodio sukob između Gorana Dragića i grupe kojoj je, sem pokojnog Štiklice, pripadao i tužitelj.

Podsetimo, u svom izveštaju za oktobar 2010. godine, zabeležili smo odluku Apelacionog suda u Novom Sadu kojom je potvrđena prvostepena presuda Višeg suda u Zrenjaninu kojom su NIP „Zrenjanin“, kao izdavač regionalnog nedeljnika „Zrenjanin“, i odgovorni urednik nedeljnika, Dalibor Bubnjević, obavezani da, na ime naknade nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove zbog povrede prava ličnosti, plate 300.000 dinara i sudske troškove supruzi i deci pokojnog Predraga Štiklice iz Zrenjanina. Supruga i deca pokojnika tužili su nedeljnik povodom dela istog teksta od 19. februara, u kome se navodi da je nasilna smrt njihovog supruga i oca nastavak obračuna grupa koje reketiraju taksiste u Zrenjaninu. U međuvremenu, Viši sud u Zrenjaninu je u prvostepenoj presudi protiv Zrenjaninca Đorđa Blažića, osuđenog na 35 godina zatvora zbog Štikličinog ubistva, potvrdio navode iz spornog teksta u listu „Zrenjanin“. U tom postupku, kako navodi „Dnevnik“, utvrđeno je da je Goran Dragić pred svojom kućom potegao pištolj na Nenada Velisavljeva, Duška Markovića, Dragana Zdravkovića i Predraga Štiklicu. Nešto kasnije, Dragić se našao s Đorđem Blažićem i rekao mu da mu je pomenuta četvorka pretila da će ga ubiti. Blažić, koji je odranije bio u svađi s Draganom Zdravkovićem, odvezao se u blizinu Štikličine kuće, a kada je tu naišao automobil u kojem su bili Zdravković, Marković i Štiklica, ispalio je na njih više hitaca, od koji je jedan ranio Markovića, a drugi Štiklicu ubio na licu mesta.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je jednim delom i kroz odeljak o slobodi izražavanja.

1.2. Odluka Ustavnog suda od 22. jula, kojom je utvrđeno da je veći deo odredbi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju usvojenog 31. avgusta 2009. godine nesaglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, objavljena je napokon u „Službenom glasniku Republike Srbije“, br. 89/2010 koji nosi datum 29. novembra 2010. godine, a koji je do svojih čitalaca većinom došao tek u decembru. Šta je zapravo ocenjeno kao neustavno, a šta ne, u Zakonu o javnom informisanju odlukom od 22. jula? Dakle:

- neustavna je prva rečenica člana 14. stav 1. Zakona, u kojoj je pisalo da „javno glasilo može osnovati domaće pravno lice (osnivač javnog glasila).“ Ustavni sud našao je da je ovakva odredba nesaglasna, pre svega, odredbi člana 50. stav 1. Ustava kojom je, između ostalog, utvrđeno da je svako (a ne samo domaća pravna lica) slobodan da osniva novine i druga sredstva javnog obaveštavanja;

- neustavni su stavovi 5, 6. i 7. člana 14a, odnosno u njima sadržane norme procesnog karaktera, kojima se propisuje da je, u slučaju povrede zabrane osnivanje javnog glasila pod istim ili sličnim imenom sa javnim glasilom koje je prestalo brisanjem iz Registra javnih glasila ili na drugi način, odnosno koje je prestalo da se štampa ili izdaje, kao i u slučaju izdavanja javnog glasila koje nije upisano u Registar javnih glasila, nadležni javni tužilac dužan da bez odlaganja pokrene postupak za privredni prestup pred nadležnim sudom i zatraži izricanje mere privremene obustave delatnosti izdavanja javnog glasila (stav 5), da će sud u roku od 12 sati od podnošenja predloga javnog tužioca, u skladu sa zakonom, izreći osnivaču meru privremene obustave delatnosti izdavanja javnog glasila do pravosnažnog okončanja postupka (član 6) i da se u postupku za izricanje mere privremene obustave delatnosti izdavanja javnog glasila shodno primenjuju odredbe člana 24. Zakona o javnom informisanju (stav 7). Ustavni sud našao je da se citiranim normama narušava ustavno načelo jedinstva pravnog poretka, koje nalaže da osnovni principi i pravni instituti predviđeni zakonima kojima se na sistemski način uređuje jedna oblast društvenih odnosa budu ispoštovani i u posebnim zakonima (što ovde nije slučaj u odnosu na Zakon o privrednim prestupima), a posebno u oblasti kaznenog zakonodavstva, imajući u vidu da uređivanje pojedinih instituta kaznenog prava različito od načina na koji su oni uređeni sistemskim zakonom, može ozbiljno da ugrozi ostvarivanje načela jednakosti svih pred Ustavom i zakonom iz člana 21. stav 1. Ustava i da dovede do diskriminacije. Ustavni sud takođe je našao da su citirane odredbe nesaglasne članu 4. st. 2. i 4. Ustava koji utvrđuju da uređenje vlasti počiva na podeli vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku, a da je sudska vlast nezavisna; članu 142. stav 2. Ustava, kojim je, između ostalog, utvrđeno da su sudovi samostalni i nezavisni u svom radu; kao i članu 156. stav 1. Ustava, saglasno kome je javno tužilaštvo samostalni državni organ;

- neustavni su članovi 92a i 92b kojim su propisani određeni privredni prestupi, kao i iznosi kazni propisani u članovima 93. i 95. Zakona. Ustavni sud nalazi da se navedenim članovima povređuje ustavno načelo o jedinstvu pravnog poretka u Republici Srbiji i jednakosti svih pred Ustavom i zakonom, kao i zajemčena sloboda medija. Ovo iz razloga što su, kao prvo, odredbama člana 18. st. 1. i 3. Zakona o privrednim prestupima propisani takozvani opšti minimum i opšti maksimum novčane kazne koja se može propisati za bilo koji konkretan privredni prestup koji učini pravno lice, odnosno odgovorno lice u pravnom licu, koji su ovde

prekoračeni. Dalje, propisivanjem zabrane obavljanja delatnosti izdavanja javnih glasila, odnosno zabrane vršenja određenih dužnosti, kao zaštitnih mera koje se izriču u slučaju učinjenog privrednog prestupa koji se sastoji u neupisivanju javnog glasila u Registar iz člana 92a, upisu u Registar daje karakter dodatnog, Ustavom nedopuštenog uslova za osnivanje i delovanje javnog glasila. Dalje, povreda pretpostavke nevinosti, kao ni povreda zaštite interesa maloletnika, učinjene objavljivanjem informacija u javnom glasilu, kako je predviđeno članom 92b, ne mogu se, po oceni Ustavnog suda, smatrati privrednim prestupom, koji je povreda propisa o privrednom ili finansijskom poslovanju. Takođe, neustavnim je ocenjeno i propisivanje novčane kazne u fiksnom iznosu, kako je to učinjeno odredbama st. 2. i 3. člana 92b Zakona, kao i rešenje sadržano u odredbi stava 6. istog člana, kojom zakonodavac nalaže sudu da učiniocu propisanih privrednih prestupa uvek izrekne uslovnu osudu, ako je delo učinjeno prvi put, budući da se u oba slučaja ograničava pravo nadležnog suda da primenom zakonom propisanih pravila o odmeravanju kazne nezavisno odlučuje.

S druge strane, Ustavni sud nije našao da su neustavne odredbe kojima se:

- uvodi Registar javnih glasila, utvrđuje da isti vodi Agencija za privredne registre, a da ministar kulture bliže uređuje način vođenja registra;
- ograničava pravo na prenos ili drugo raspolaganje pravom na javno glasilo ili pravom na izdavanje javnog glasila, a ugovor ili drugi pravni posao koji za predmet ima takav prenos, odnosno drugo raspolaganje smatra ništavim;
- zabranjuje osnivanje javnog glasila pod imenom istim ili sličnim imenu javnog glasila koje je prestalo brisanjem iz registra javnih glasila ili na drugi način, odnosno čije štampanje ili izdavanje je prestalo, u roku od godinu dana počev od dana izdavanja poslednjeg primerka javnog glasila koje je prestalo da postoji, odnosno koje se ne štampa, odnosno ne izdaje.
- uređuje dostavljanje podataka iz Registra javnih glasila resornom ministarstvu i drugim nadležnim organima državne uprave;

Ono što je posebno interesantno je da čak i u odnosu na odredbe kojima se ograničava pravo na prenos ili drugo raspolaganje pravom na javno glasilo ili pravom na izdavanje javnog glasila, a ugovor ili drugi pravni posao koji za predmet ima takav prenos, odnosno drugo raspolaganje smatraju ništavim, Ustavni sud nalazi da javno glasilo samo za sebe i ne može biti u pravnom prometu, ali da citirane odredbe ne isključuju pravo osnivača da ugovorom ili drugim pravnim poslom raspoláže svojim osnivačkim pravom, u skladu sa opštim propisima. Logično pitanje

koje se nameće jeste - koja je onda svrha normi za koje Ustavni sud nije našao da su nesaglasne sa Ustavom?

Jedino što bi mogla biti zamerka Ustavnom sudu jeste što nije utvrdio da su neustavne i one odredbe koje same po sebi nemaju nikakvu svrhu. Konkretno, izmene Zakona o javnom informisanju koje su ostale na pravnoj snazi, zapravo samo opterećuju tekst Zakona, a nemaju nikakav dublji ili makar celishodni smisao. Opstao je Registar javnih glasila, koji sam po sebi ne nudi nikakve nove informacije u odnosu na ono što je i ranije postojalo, bilo u Registru privrednih subjekata, bilo u impresumima javnih glasila. Opstalo je ograničenje prava na prenos ili drugo raspolaganje pravom na javno glasilo ili pravom na izdavanje javnog glasila, za koje, međutim, Ustavni sud kaže da ne isključuje pravo osnivača da ugovorom ili drugim pravnim poslom raspolaže svojim osnivačkim pravom, u skladu sa opštim propisima. Opstala je zabrana osnivanja javnog glasila pod imenom istim ili sličnim imenu javnog glasila koje je prestalo, odnosno čije štampanje ili izdavanje je prestalo, koja odredba ima mali praktični značaj, budući da su se imena javnih glasila i ranije štitila, i to daleko efikasnije, kroz propise koji regulišu zaštitu intelektualne svojine. Opstala je i obaveza dostavljanja podataka iz Registra javnih glasila resornom ministarstvu i drugim nadležnim organima državne uprave, koja je i dalje potpuno besmislena, budući da zakonom nije propisano šta bi resorno ministarstvo i drugi nadležni organi kojima se takvi podaci dostavljaju, s njima mogli da urade.

Da li, nakon svega, medijski profesionalci imaju razloga da slave? Utisak autora ovog izveštaja, jeste da, nažalost, razloga za slavlje nema, budući da nas je ova odluka samo vratila na početak i učinila još očiglednijim nedostatak kapaciteta i zakonodavca i nadležnih ministarstava, da na celishodan i društveno prihvatljiv način regulišu neke od bitnih društvenih odnosa u medijskoj sferi.

2. Zakon o radiodifuziji

2.1. Savet Republičke radiodifuzne agencije, raspisao je u decembru još jedan javni konkurs za izdavanje dozvola za emitovanje programa. Konkurs se odnosi na izdavanje 20 dozvola za lokalna radijska pokrivanja. Savet se u oglasu poziva na svoju obavezu iz člana 49. Zakona o radiodifuziji, koji predviđa da se javni konkurs obavezno raspisuje kada na osnovu Plana raspodele radio frekvencija postoje mogućnosti za izdavanje novih dozvola za emitovanje programa. Ova odredba Zakona o radiodifuziji ozbiljno je kritikovana u svetlu činjenice da

uzrokuje inflaciju emitera u Srbiji. Istovremeno, i u Medijskoj studiji pripremljenoj od strane evropskih eksperata, o kojoj je tokom jeseni održana serija okruglih stolova na kojima se raspravljalo o pitanjima buduće medijske regulative u Srbiji, ali i na samim okruglim stolovima, zaključeno je da je jedan od ključnih problema srpske medijske scene upravo veštački kreirano obilje medija. Novi, upravo raspisani javni konkurs, još je jedno svedočanstvo o neophodnosti što hitnijeg usvajanja Medijske strategije. U njenom odsustvu, stvari na medijskoj sceni nastavljaju da se odvijaju po ustaljenoj praksi, što u ovom konkretnom slučaju podrazumeva da uporno nastavljamo da radimo upravo ono za šta se svi slažemo da je duboko pogrešno.

2.2. Više od 40 radio-stanica trenutno emituje program bez dozvole ne teritoriji Srbije, dok je od septembra 2007. godine, kada je počela akcija gašenja emitera koji rade bez dozvole, 161 stanica prestala da emituje program, saopšteno je 20. decembra na konferenciji za novinare Asocijacije nezavisnih elektronskih medija. Od toga, 11 nelegalnih radio-stanica radi na teritoriji Beograda i okoline, u Novom Sadu ih je osam, a na teritoriji Vojvodine, bez Novog Sada, ukupno 12. U ostalim delovima Srbije program bez dozvole emituje ukupno 14 radio-stanica. Na konferenciji koja je bila posvećena merama koje će biti preduzete za efikasno rešenje ovog problema, pored Saše Mirkovića, predsednika ANEMA, govorili su i Goran Karadžić, zamenik predsednika Saveta RRA, Milan Janković, izvršni direktor RATELa, Branko Stamenković, rukovodilac Posebnog odeljenja za visokotehnoški kriminal Javnog tužilaštva, Irini Reljin, pomoćnica ministarke u Ministarstvu za telekomunikacije i informaciono društvo, Siniša Isakov, pomoćnik sekretara u Sektoru za saobraćaj i telekomunikacije Pokrajinskog sekretarijata za privredu, te Goran Macura, načelnik odeljenja za opšti nadzor Ministarstva trgovine i usluga. Najavljeno je da će se borba protiv radio piraterije u narednom periodu pre svega voditi kroz pokretanje krivičnih postupaka za krivično delo iz člana 353. Krivičnog zakonika Republike Srbije. U navedenom članu Zakonika predviđeno je da će se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine kazniti svako ko se neovlašćeno i za nagradu bavi određenom delatnošću za čije obavljanje je po zakonu ili drugim propisima donetim na osnovu zakona potrebna dozvola nadležnog organa, odnosno nadležnog subjekta. U konkretnom slučaju emitovanjem bez Zakonom o radiodifuziji predviđene dozvole, i to emitovanjem komercijalnih sadržaja- reklama i oglasa koje piratski emiteri emituju za nagradu, po mišljenju, između ostalih i Branka Stamenkovića iz Posebnog tužilaštva za visokotehnoški kriminal, vrši se upravo gore citirano krivično delo. Na ovaj način, država je praktično, nakon višegodišnje ne preterano uspešne borbe protiv radio piraterije, prihvatila novi model njenog suzbijanja koji je upravo ANEM sugerisao još u februaru 2010. godine na sastanku sa Ivicom Dačićem, zamenikom predsednika Vlade i ministrom unutrašnjih poslova i Miloradom Veljovićem, direktorom policije.

3. Zakon o autorskom i srodnim pravima

Vlada Republike Srbije je na sednici održanoj 9. decembra 2010. godine donela rešenje o imenovanju predsednika, zamenika predsednika, članova i zamenika članova Komisije za autorsko i srodna prava. Prof. dr Slobodan Marković, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, imenovan je za predsednika Komisije, dok je za zamenika predsednika imenovana prof. dr Katarina Damjanović, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta Union. Među imenovanim članovima Komisije su: mr Miodrag Marković, Istok Žagor, Zlatan Begović i Dušan M. Stojković. Zamenici članova Komisije postali su dr Slobodan Gavrilović i Ognjen Uzelac.

Podsetimo, Asocijacija nezavisnih elektronskih medija, SOKOJ, OFPS i Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava interpretatora PI, krajem novembra tražili su još jednom od Vlade Republike Srbije da imenuje predsednika i članove Komisije za autorsko i srodna prava. Naime, Zakon o autorskom i srodnim pravima, usvojen 2009. godine, nije mogao biti u punoj meri implementiran bez imenovanja Komisije. Ovo stoga što Zakon predviđa, da u slučaju da pregovori između kolektivnih organizacija, sa jedne, i reprezentativnih udruženja korisnika, sa druge strane, ne dovedu do sporazumnog utvrđivanja tarifa, Komisija za autorsko i srodna prava daje ocenu predloženih tarifa. Od mišljenja Komisije zavisi da li će konkretan predlog tarife stupiti na snagu ili će se proces pregovaranja ponoviti. U slučaju ponovnog neuspeha pregovora, ukoliko Komisija oceni da ni nov predlog tarife organizacije nije određen u skladu sa zakonom, Komisija sama donosi odluku o tarifi. Zbog propusta Vlade da imenuje Komisiju, i dalje se primenjuju tarife koje su donete po prethodnom Zakonu koji nije na pravnoj snazi već godinu dana. I ANEM, kao reprezentativno udruženje radio i televizijskih emitera u Srbiji, ali i SOKOJ, OFPS i PI, kao organizacije kojima je Zavod za intelektualnu svojinu izdao dozvole za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, bile su na stanovištu da je ovakva situacija neodrživa, te da ima negativne efekte i po poslovanje elektronskih medija i po ostvarivanje zaštite intelektualne svojine u Srbiji. ANEM, SOKOJ, OFPS i PI zahtevali su od Vlade Republike Srbije, pored imenovanja članova Komisije, i da se pri izboru opredeli za stručnjake koji nisu interesno vezani ni za kolektivne organizacije, ni za korisnike ili njihova udruženja. Ovo, sudeći po činjenici da je jedan od izabranih članova Komisije, Zlatan Begović, zaposlen u RTS-u, pa na taj način i interesno vezan za RTS kao korisnika prava koja su predmet kolektivne zaštite u konkretnom slučaju, nije ispoštovano. Po informacijama kojima autori ovog izveštaja raspolažu, Komisija je održala konstitutivnu sednicu i prvi rezultati njenog rada očekuju se već početkom 2011. godine.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, Narodna skupština Republike Srbije nije raspravljala ni o jednom zakonu koji bi bio od posebnog značaja za medijski sektor.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

Republička radiodifuzna agencija usvojila je u decembru Listu događaja od nacionalnog interesa za građane u Republici Srbiji za 2011. godinu. Ova lista od značaja je za elektronske medije, budući da je članom 71. Zakona o radiodifuziji predviđeno da isključivo pravo prenosa događaja sa liste može ostvariti samo emiter čija zona opsluživanja obuhvata celokupno područje Republike Srbije, odnosno drugim rečima samo emiter sa dozvolom za nacionalno pokrivanje. Zakon takođe predviđa da je takav emiter dužan da svim drugim zainteresovanim emiterima dozvoli i omogući da snime i emituju kratke izveštaje sa tog događaja u trajanju do devedeset sekundi koji će sadržati i autentičnu sliku i ton sa takvog događaja. Lista sadrži 20 kulturnih događaja, kao i određene sportske događaje u fudbalu, košarci, odbojci, rukometu, vaterpolu, tenisu, atletici, plivanju i biciklizmu.

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE (RATEL)

Republička agencija za elektronske komunikacije predstavila je u decembru Studiju izvodljivosti i idejni projekat radio-pokrivanja digitalnim TV signalom na teritoriji Republike Srbije. Studiju su izradile Katedra za telekomunikacije i informacione tehnologije Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta u Beogradu, Konsing Group d.o.o. iz Beograda i Gisdata d.o.o. iz Beograda, u saradnji sa stručnjacima Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo, RATEL-a i Javnog preduzeća „Emisiona tehnika i veze“.

Analizom stanja na emisionim lokacijama osnovne mreže, u Studiji se zaključuje da većina lokacija nije u stanju da zadovolji tehničke kriterijume za prihvatanje, nesmetan i siguran rad digitalne mreže, a da na nekim mestima uopšte ne postoje objekti. Stoga, Studija predviđa troškove adaptacije postojećih emisionih lokacija u iznosu od gotovo 4 miliona evra, a troškove nabavke i montaže opreme za postojeće emisione lokacije u iznosu od preko 16 miliona evra. Troškovi izgradnje novih emisionih lokacija procenjuju se, zavisno od toga koje bi od dva alternativna rešenja bilo izabrano, na 3,5 odnosno 4,2 miliona evra. Ovo nas, zajedno sa troškovima nabavke merne opreme i obuke ljudstva, dovodi do ukupne cifre od preko 26 miliona evra. Ipak, u Studiji se zaključuje da je projekat profitabilan i nisko rizičan. Naime, Studija predviđa da će Javno preduzeće „Emisiona tehnika i veze“ ostvarivati godišnji prihod od preko 20 miliona evra. Ono što ostaje nejasno je na bazi kojih i kolikih procena troškova emitovanja za pružaoce sadržaja, radio i televizijske stanice sa važećim dozvolama za emitovanje, su autori Studije došli do procene o ovako visokom godišnjem prihodu. Podsećamo, po poslednjim raspoloživim finansijskim izveštajima RTS-a, a koji se odnose na 2008. godinu, RTS je od emisione tehnike, po osnovu pružanja usluga na emisionim objektima, koji su sada preneti na Javno preduzeće „Emisiona tehnika i veze“, realizovao tek nešto više od 5 miliona evra. Kako autori Studije planiraju da „Emisiona tehnika i veze“ sada ostvari četiri puta viši prihod, a da troškovi emitovanja za pružaoce sadržaja budu niži nakon digitalizacije, kao što je to i predviđeno Strategijom za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa u Republici Srbiji, ostaje da se vidi.

DRŽAVNI ORGANI

3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

Kako je ranije u ovom izveštaju navedeno, tokom decembra Narodna skupština Republike Srbije nije raspravljala ni o jednom zakonu koji bi bio od posebnog značaja za medijski sektor. U istom periodu održane su dve sednice Odbora za kulturu i informisanje Narodne skupštine Republike Srbije. Na jednoj od njih, održanoj 23. decembra, razmatran je u načelu Predlog zakona o budžetu Republike Srbije za 2011. godinu - razdeo 28, koji se odnosi na Ministarstvo kulture. Predloženi budžet, koji za Ministarstvo kulture u sledećoj godini iznosi 6,31 milijardu dinara, obrazložio je ministar kulture Nebojša Bradić. Na osnovu predloga budžeta subvencije za medije iznose 378,3 miliona dinara. Članovi Odbora su ocenili da budžet za kulturu za 2011. godinu nije mali. U raspravi je ukazano na potrebu da se u narednoj godini reši problem transformacije državnih medijskih kuća.

4. **MINISTARSTVO KULTURE**

Ministar Nebojša Bradić najavio je na sastanku u Ministarstvu kulture održanom 29. decembra povodom izrade dokumenta Strategije razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji, kojem su prisustvovali i predsednici novinarskih udruženja i asocijacija medija, predstavnici Kancelarije Saveta Evrope, Delegacije EU i Misije OEBS u Republici Srbiji, da će do 20. februara biti predložen Nacrt medijske strategije, nakon čega će uslediti široka javna rasprava. Bradić je istakao da se usvajanje Strategije očekuje sredinom 2011. godine, kao i punu spremnost Ministarstva za saradnju sa svim zainteresovanim partnerima, a naročito sa medijskim udruženjima i medijskom industrijom. Cilj Ministarstva kulture, po Bradićevim rečima, jeste da se napravi Strategija koja će biti u skladu sa najvišim evropskim standardima, ali i sa potrebama srpskog medijskog tržišta i srpskog društva u celini.

Podsetimo, nakon objavljivanja Medijske studije, na čijoj su izradi radili eksperti koje je angažovala Evropska komisija, a koja je najavljivana kao osnov za izradu Medijske strategije bilo je najavljeno da će serija okruglih stolova na kojima se o Medijskoj studiji raspravljalo, a koji su održani tokom septembra, biti praćena simultanim radom na Nacrtu, odnosno da će na svakom narednom okruglom stolu, Ministarstvo objavljivati zaključke sa prethodnog, koji će, objedinjeni zapravo predstavljati svojevrstan Nacrt strategije. Objavljivanje ovog Nacrta bilo je planirano za kraj septembra, odnosno početak oktobra. U oktobru, ministar kulture, Nebojša Bradić, najavljivao je Nacrt medijske strategije za početak novembra. Kada se ni ovo nije dogodilo, medijskim i novinarskim udruženjima najavljivano je iz Ministarstva da će Nacrt medijske strategije svetlost dana ugledati prvo 16-tog, a zatim 22. novembra. Predstavljanje Nacrta je, međutim, ponovo odloženo i do poslednje Bradićeve najave spekulisalo se sa krajem januara 2011. godine, kao sa terminom njegovog objavljivanja. U međuvremenu, Ministarstvo trgovine i usluga otvorilo je javnu raspravu o Nacrtu zakona o oglašavanju koji apsolutno ignoriše sve stavove koji su se o toj temi mogli čuti na okruglim stolovima na kojima se o Medijskoj studiji raspravljalo, o čemu smo pisali u svom izveštaju za novembar. Takođe, 23. decembra vojvođanska sekretarka za informacije, Ana Tomanova-Makanova, izjavila je da je Pokrajina završila Nacrt medijske strategije u delu koji se tiče Vojvodine i da će pokrajinska strategija biti sastavni deo republičke medijske strategije. U kojoj meri i ovaj Nacrt, koji do sada nije javno predstavljen, uvažava stavove medijskih profesionalaca koji su se mogli čuti na okruglim stolovima na kojima se o Medijskoj studiji raspravljalo, ostaje da se vidi. Činjenica je, međutim, da dalja odlaganja čine čitav proces usvajanja Medijske strategije, kao i njen mogući domašaj, sve neizvesnijim.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE

5. OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma i PI - Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava interpretatora

U svom izveštaju za oktobar 2010. godine, pisali smo o primedbama koje je Zavod za intelektualnu svojinu izneo na Ugovor o poslovnoj saradnji između Organizacije PI i OFPS-a, potpisan dana 21.06.2010. godine. Zavod je izneo primedbe da Ugovor nije u svemu usaglašen sa Zakonom o autorskom i srodnim pravima. Naime, shodno Zakonu, naknada proizvođačima izdatih fonograma za emitovanje, reemitovanje i javno saopštavanje i interpretatorska naknada za emitovanje, reemitovanje i javno saopštavanje interpretacije, naplaćuju se od korisnika u vidu jedinstvene naknade. Naplatu jedinstvene naknade vrši jedna organizacija, određena ugovorom zaključenim između organizacije interpretatora i organizacije proizvođača fonograma. Navedenim ugovorom, organizacije su dužne da odrede i visinu troškova naplate jedinstvene naknade i učestalost predaje dela jedinstvene naknade drugoj organizaciji.

Dana 29.12.2010. godine, postupajući po primedbama Zavoda, PI i OFPS potpisale su Aneks ugovora, kojim je promenjen, između ostalog i naziv ovog ugovora, tako da se isti sada zove "Ugovor o poslovnoj saradnji u naplati jedinstvene naknade". Jedinstvenu naknadu za proizvođače fonograma i interpretatore naplaćivaće OFPS, a bliže je precizirano da će OFPS u tom smislu zaključivati ugovore sa korisnicima, evidentirati korisnike na terenu i u bazi korisnika, fakturirati i ispostavljati fakture korisnicima, vršiti administrativno sekretarske poslove, organizovati i kontrolisati zastupnike na terenu, vršiti računovodstvene i knjigovodstvene poslove u vezi sa naplatom jedinstvene naknade, regulisati plaćanja PDV za ispostavljene fakture, plaćati sudske takse i advokatske troškove, obavestavati Zavod za intelektualnu svojinu u skladu sa Zakonom, vršiti prenos naplaćenih sredstava, pripremati predmete za pokretanje sudskih postupaka.

Najozbiljnije izmene tiču se stručnih radnih tela koja je osnovni ugovor predviđao i njihovih nadležnosti. Naime, umesto zajedničke službe naplate, Saveta proizvođača fonograma i interpretatora i Koordinatora PI kao stručnih tela, aneksiran ugovor poznaje „instrumente usaglašavanja stavova ugovornih strana“, i to Savet za nadzor i sprovođenje ugovora i Koordinatora PI. I Savet i Koordinator PI deluju samo između ugovornih strana i bez neposrednih posledica po treća lica, a pre svega korisnike.

Savet za nadzor i sprovođenje ugovora usaglašavaće stavove ugovornih strana o sprovođenju Ugovora, u ime ugovornih strana i vršiti nadzor nad njegovim sprovođenjem. Savet će takođe nadzirati proces naplate jedinstvene naknade, kao i proces raspodele naknada između organizacija. On će usaglašavati stavove ugovornih strana o pokretanju sudskih postupaka protiv korisnika koji ne izvršavaju obaveze plaćanja jedinstvene naknade, usaglašavaće stavove o angažovanju advokatskih kancelarija, agencija i drugih stručnih pravnih i fizičkih lica i nadzirati njihov rad. Savet za nadzor i sprovođenje ugovora takođe usaglašava dve organizacije u vezi sa PR, marketinškim kampanjama i aktivnostima koje se vrše u cilju promovisanja obaveze plaćanja jedinstvene naknade. Savet nadzire redovno obaveštavanje Republičke radiodifuzne agencije o emiterima koji ne dostavljaju popis emitovanih predmeta zaštite (košuljice), koji ne plaćaju redovno jedinstvenu naknadu i koji nemaju zaključen ugovor sa OFPS.

Koordinator PI imaće prava da dobija sva potrebna obaveštenja u pogledu naplate jedinstvene naknade, osim podataka koji predstavljaju poslovnu tajnu. Imaće pravo uvida u celokupnu dokumentaciju vezanu za naplatu jedinstvene naknade, kao i pravo na angažman eksternog lica koje mu je potrebno radi analize nalaza koje i pored dodatnih obaveštenja nađe za sporne ili nerazumljive.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Na internet stranici Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo, objavljeni su komentari pristigli tokom javnih konsultacija o Predlogu pravilnika o prelasku sa analognog na digitalno emitovanje televizijskog programa i pristupu multipleksu u terestričkoj digitalnoj radiodifuziji. Komentare su, između ostalih dostavili i Emisiona tehnika i veze, ANEM, kao i RTS. Podsetimo, Predlog pravilnika koji je, shodno Akcionom planu uz Strategiju digitalizacije, trebalo da bude usvojen još u drugom kvartalu 2010. godine, uređuje način, uslove, kao i vremenski okvir prelaska sa analognog na digitalno emitovanje televizijskog programa, način i uslove pristupa multipleksu, prestanak analognog emitovanja televizijskog programa i pripadajućih usluga i početak rada digitalnih radiodifuznih mreža. Predlog predviđa raspored kanala po zonama raspodele u prvom i drugom multipleksu i potvrđuje tehničke standarde određene ranije Strategijom digitalizacije (MPEG-4 verzija 10 i DVB-T2). Predlog potvrđuje i 4. april 2012. godine kao datum prelaska sa analognog na digitalno emitovanje televizijskog programa u Republici Srbiji. Predlog potvrđuje i izbor JP „Emisiona tehnika i veze“ za operatora mreže i s tim u vezi, predviđa obavezu Republičke agencije za elektronske komunikacije da ovom

preduzeću, na zahtev, drugim rečima - mimo javnog konkursa, izda pojedinačnu dozvolu za korišćenje radio-frekvencija. Predviđeno je da će raspored televizijskih programa, kao i broj i vrstu drugih usluga, koje se mogu prenositi kroz svaki pojedinačni multipleks, odrediti Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo, u saradnji sa RATELom.

Komentari JP „Emisiona tehnika i veze“, pre svega su tehničke prirode i usmereni su na tehnički aspekt procesa (npr. predlaže se drugačiji raspored kanala, kako bi se smanjili troškovi, odnosno obezbedilo izbegavanje štetnih smetnji). Jedan komentar je, međutim suštinske prirode, budući da se odnosi na odredbu kojom se JP „Emisiona tehnika i veze“ onemogućuje da emituje u visokoj rezoluciji, čak i u slučaju da su kapaciteti za takvo emitovanje raspoloživi, a pružaoci sadržaja za to zainteresovani. JP „Emisiona tehnika i veze“ ukazuje da se na ovaj način dovodi u neravnotežan položaj sa kablovskim i IPTV operatorima, koji ovu uslugu već imaju u svojim ponudama. ANEM, sa svoje strane, u komentarima ukazuje na neprihvatljivo smanjenje garantovanog protoka po pojedinačnom televizijskom programu, sa 3 Mbps, koliko predviđa Strategija digitalizacije, na 2 Mbps koliko predviđa Predlog pravilnika. Takođe, ukazuje se da Predlog ne sadrži rešenje koje bi se ticalo raspodele eventualno dodatno raspoloživog prostora u multipleksu, odnosno ne zna se da li će se isti deliti srazmerno, kako je bilo predviđeno Strategijom, ili na neki drugi način. Takođe, ukazuje se na neprihvatljivo premeštanje nadležnosti za uređenje uslova i postupka izdavanja dozvola za emitovanje programa, nakon prelaska na digitalno emitovanje, na Republičku agenciju za elektronske komunikacije, u saradnji sa Ministarstvom za telekomunikacije i informaciono društvo i Republičkom radiodifuznom agencijom. Naime, uslovi i postupak izdavanja dozvola za emitovanje programa pitanja su koja su regulisana Zakonom o radiodifuziji, koji izričito predviđa da dozvolu izdaje Republička radiodifuzna agencija po sprovedenom postupku predviđenom tim zakonom, a ne aktom RATELa. Na kraju, ANEM je prigovorio što se pravilnikom ustanovljava obaveza svih emitera da, bez naknade, učestvuju u promociji procesa prelaska sa analognog na digitalno emitovanje televizijskog programa. ANEM sugeriše da Ministarstvo za učešće u promociji predvidi i naknadu, odnosno makar okvire u kojima se sa nametanjem obaveze učešća u promociji bez naknade može ići. RTS sa svoje strane, predlaže pomeranje datuma prelaska sa analognog na digitalno emitovanje televizijskog programa sa 4. aprila na kraj 2012. godine. Istovremeno, RTS traži da se već ovim pravilnikom predvidi obaveza oslobađanja čitavog jednog multipleksa za njegove potrebe. Mišljenje autora ovog izveštaja je da bi bilo apsolutno neprihvatljivo da se pitanje broja televizijskih programa koje bi Ustanova javnog servisa emitovala, reguliše pravilnicima Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo. To pitanje je u ovom trenutku regulisano Zakonom o radiodifuziji i tako bi i valjalo da ostane.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, nisu napravljeni nikakvi pomaci koji bi se ticali privatizacije preostalih medija u državnom vlasništvu. Državno vlasništvo u medijima i dalje se, umesto kao povreda važećih zakona u Srbiji i mehanizam na osnovu koga izvršna vlast zadržava neposrednu i ničim ograničenu kontrolu nad medijskim prostorom, doživljava kao neophodan uslov očuvanja postojećeg, nerealno visokog broja medija u zemlji. Neuspešne privatizacije ističu se kao primer neprihvatljivosti tog modela transformacije medijske scene u Srbiji, pri čemu se, po pravilu, čuti o nespremnosti vlasti da uredi medijsko tržište na način koji bi stimulisao investitore da ulažu u ovu oblast. Čak i onda kada se kao na u ovom izveštaju pomenutoj sednici Odbora za kulturu i informisanje Narodne skupštine Republike Srbije od 23. decembra, ukazuje na potrebu da se reši problem transformacije državnih medijskih kuća, to se čini iz ugla neophodnosti da se državni budžet rastereti izdvajanja za ove medije, a ne iz ugla potrebe da se reformiše medijski sistem i obezbedi sloboda izražavanja.

VII ZAKLJUČAK

Nesporno je da je medijsku scenu Srbije u poslednjih godinu dana obeležila promena fokusa i drugačiji pogled na ključne probleme sa kojima se mediji suočavaju. U 2010. godinu ušli smo sa izjavama političara da je najznačajniji problem u medijskom sektoru izostanak ili manjak odgovornosti prema javnosti i javnoj reči. U 2011. ulazimo sa nešto drugačijim izjavama, koje ne insistiraju na disciplinovanju medija, već prepoznaju potrebu za sistemskim izmenama pravnog i regulatornog okvira koje bi srpsku medijsku scenu uredile u skladu sa najvišim evropskim standardima, ali i sa potrebama srpskog medijskog tržišta i srpskog društva u celini. Ova promena fokusa, međutim, i dalje je samo verbalna. O ovome najbolje svedoče ponovljena odlaganja objavljivanja Nacrta medijske strategije koja, s jedne strane, pokazuju nedostatak regulatornog kapaciteta države, a sa druge i nespremnost da se medijska scena uredi na način koji sugeriše struka, a mimo dnevno političkih ambicija i potreba. Odlaganja za svoj rezultat imaju da situacija postaje sve složenija, da sve više medija gubi bitku sa produženom ekonomskom krizom, padom tržišta oglašavanja i činjenicom da novac za medije iz budžeta lokalnih samouprava po pravilu odlazi ili onima koji su i dalje u državnom vlasništvu, a ako ga i ostane za druge, onda su to oni koji su spremni da zarad finansijske podrške otupe kritičku oštricu.

Ono malo razloga za optimizam u 2011. godini, rezultat je činjenice da su najznačajnija medijska i novinarska udruženja uspjela da prepoznaju zajedničke interese i da su na okruglim stolovima na kojima se raspravljalo o Medijskoj studiji nastupala i konstruktivno i jedinstveno. Čini se da su po prvi put nakon više godina udruženja uspjela da izbegnu poziciju u kojoj su se u prošlosti tako često nalazila, da sada po prvi put nisu dopustila da budu dovedena pred svršen čin i bez argumenata koje bi vlast morala da sasluša.